



UTLYSNING AV FORSKNINGSMEDEL FÖR EMPIRISKA STUDIER AV SKOLVERKSAMHETER SOM MÖTER UTMANANDE VILLKOR 2026-2028

Högskolan Dalarna, Karlstads universitet, Malmö universitet, Mittuniversitetet, Linnéuniversitet, Mälardalens universitet, Stockholms stad och Stockholms universitet har gemensamt bildat *LIV – Nationellt forskningsnätverk för likvärdig utbildning under utmanande villkor* (tidigare *Nationellt FOU-nätverk för verksamheter med stora utmaningar*).

Inom ramen för forskningsnätverket LIV utlyses härmed gemensamma forskningsmedel för empiriska studier av skolverksamheter som möter utmanande villkor. Utlysningens deadline är 2 november 2026.

Allt fler skolverksamheter möter utmanande villkor

Svenska skolhuvudmän, skolor och förskolor möter allt större utmaningar när det gäller att förverkliga varje barns och elevs rätt till likvärdig utbildning och undervisning av hög kvalitet. De finner det svårt att leva upp till det kompensatoriska uppdrag som innebär att oavsett var i landet som utbildning anordnas, ska den sträva efter att uppväga skillnader i barns och elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

De skolverksamheter som ställs inför utmanande villkor kan göra det av flera olika skäl. Det kan bland annat handla om samhälleliga utmaningar som påverkar skolverksamhetens förutsättningar, om kraftigt förändrade villkor i närsamhället eller om bristande förbättringskapacitet hos förskolor, skolor och huvudmän. Utmanande villkor kan också bero av lokala traditioner som medför att skolverksamhet inte alltid prioriteras i enlighet med legitima förväntningar.

Skolverksamheter som möter utmanande villkor har i allt högre utsträckning blivit föremål för riktade insatser av skolhuvudmän och skolmyndigheter. Dessa insatser handlar om att stödja förskolors, skolors och skolhuvudmäns kapacitetsbyggande, och förmåga att förverkliga likvärdig utbildning och undervisning av hög kvalitet. De lärosäten som formar forskningsnätverket LIV har under en längre tid medverkat inom riktade insatser, inklusive regeringsuppdraget *Samverkan för bästa skola* som pågick 2015-2025. Denna erfarenhet har spelat en betydande roll i bildandet av nätverket. LIV syftar till att generera kunskap om skolverksamheter som möter utmanande villkor och om olika insatser som syftar till att stödja dessa verksamheter. LIV syftar också till att sprida kunskap om och etablera vetenskapliga partnerskap med de skolverksamheter som bedriver utbildning och skolutveckling under utmanande villkor.

Behovet av fördjupande studier och ny kunskap om svensk kontext

Det finns en tendens i forskningen att belysa ”framgångsrika skolor”. Skolverksamheter som möter utmanande villkor riskerar att hamna i skymundan. Det kan vara svårt att etablera vetenskaplig samverkan och att bedriva forskning i samarbete med skolverksamheter som möter betydande utmaningar. De har sällan tid att söka extern hjälp. När de gör det vill de vara säkra på att det stöd som ges och att den forskning som görs gagnar verksamheten. Idag dominerar Anglo-amerikanska studier forskning om verksamheter som möter utmanande villkor. Det behövs dock fördjupade studier som belyser svenska skolverksamheters villkor och arbete. Behovet av empiriska studier grundas i denna kunskapslucka om svenska förhållanden, och i ett växande behov av kunskap som kan vara till gagn för de aktörer som har i uppgift att utföra eller stödja arbetet med att förverkliga likvärdig utbildning och att bedriva skolutveckling i skolverksamheter som möter utmanande villkor.

Utlysningens fokus och kunskapsintressen

Utlysningen riktas mot hur huvudmän, skolor och förskolor som möter utmanande villkor agerar för att förverkliga likvärdig utbildning, och hur de bedriver skolutveckling under påfrestande omständigheter själva eller i samverkan med externa aktörer. Dessa villkor och omständigheter inverkar på förskolors, skolors och skolhuvudmäns förmåga att förverkliga utbildningsuppdraget. De handlar ofta om utmaningar i det omgivande samhället som inverkar på skolors inre arbete, eller om förändrade villkor som har betydande inverkan på förmågan att förverkliga likvärdig utbildning och att bedriva skolutveckling. Här avses omständigheter som väsentligen påverkar skolverksamhetens förutsättningar och som ofta aktualiserar det kompensatoriska uppdraget i skolor inom olika skolformer och med olika huvudmannaskap.

Det övergripande syftet med utlysningen är att stimulera forskning och att generera kunskap om och för arbete med likvärdig utbildning och skolutveckling bland skolverksamheter som möter utmanande villkor. Utlysningen riktas mot tre kunskapsintressen som ligger nära varandra.

- 1) *Forskning som genererar kontextfördjupande kunskap* innebär att fördjupa förståelse för de omständigheter och kontextfaktorer som utmanar förskolors, skolors och skolhuvudmäns förmåga att förverkliga likvärdig utbildning och att bedriva skolutveckling. Vi efterfrågar forskning som belyser hur socioekonomisk utsatthet, demografiska förändringar, organisatorisk kapacitet, samhällsförändring eller andra omständigheter väsentligt påverkar möjligheterna att förverkliga likvärdig utbildning, att bedriva skolutveckling och att mobilisera externt stöd till den egna verksamheten.
- 2) *Forskning som genererar praktikutvecklande kunskap* innebär att undersöka, analysera och dra lärdomar av arbetssätt, undervisningspraktiker och kapacitetsbyggande för likvärdig utbildning i skolverksamheter som möter utmanande villkor, samt av förbättringsinitiativ och skolutvecklingsarbete. Vi efterfrågar forskningsstudier som belyser praktiker, samverkansformer och arbetssätt som kan göra positiv skillnad men också sådant som inte ger avsedd effekt, vilket även inkluderar kunskap om hur externt stöd kan utformas och utföras så att det kommer skolverksamheter med utmaningar till gagn.
- 3) *Forskning som genererar processvärderande kunskap* innebär att följa upp, kritiskt granska och utvärdera resultatet av skolhuvudmäns egna skolutvecklingsinitiativ, och externa insatser och samarbeten som syftar till att stödja verksamheter som bedriver utbildning under utmanande villkor. Vi efterfrågar forskningsstudier som följer arbete med skolutveckling över tid, och studier som belyser avtryck, konsekvenser och bestående lärdomar efter det att initiativ avslutats, men också fall där förväntade resultat uteblir.

Utlysningens omfattning och förutsättningar

Huvudsökande ska vara anställd (minst 20 procent av en heltidsanställning) vid något av de lärosäten som medverkar i Forskningsnätverket LIV. Medlemmar i styrgrupp och beredningsgrupp kan ej vara huvudsökande eller medsökande. Ansökningar där forskare från de samverkande lärosätena i LIV arbetar tillsammans uppmuntras.

Projektmedel kan sökas med upp till SEK 700.000. Forskningsprojekten förväntas starta upp den 1 augusti 2027, genomföras och avrapporteras inom 24 månader från startdatum. Vi förutsätter att samtliga beviljade projekt när så är relevant genomgår etikprövning enligt förordning vid respektive lärosäte. Skulle etikprövningsprocessen dra ut på tiden, kommer det att vara möjligt att få dispens för att förlänga projektiden.



I samband med utlysningen ordnas ett digitalt seminarium och informationsmöte måndag 7 september kl. 15.00-16.00. <https://stockholmuniiversity.zoom.us/j/5240799128>

Utlisningens formella krav på ansökningar

Ansökningar ska skickas till foucenter@su.se senast aktuellt stängningsdatum 2 november 2026 kl. 23.59 i form av en PDF-fil/ett PDF-dokument. Ansökningen får ej överstiga 2500 ord inklusive referenser. Sökandes CV och projektets budget ska märkas som bilagor i det samlade dokumentet. Det samlade dokumentet ska behandla följande rubriker och innehåll:

1. *Projektbeskrivning och genomförande*

- Projektsammanfattning
- Bakgrund och problemställning
- Syfte och frågeställningar
- Teoretisk utgångspunkt
- Design; urval och metod
- Relevans för utlysningens kunskapsintressen
- Huvudsökande och medsökande i projektet
- Förankring i forskningsmiljö
- Forskningsetiska överväganden
- Tidsplan för genomförande

2. *Bilagor: budget och uppgifter om sökande*

- Projektbudget
- Kort CV med relevans för utlysningen
- ange huvudsökande och medsökande
- CV får ej överstiga 600 ord per sökande

Vetenskaplig beredning och beslutsfattande

Ett särskilt vetenskapligt råd bestående av en representant för varje samverkande lärosäte bereder ansökningarna genom att värdera projektets genomförbarhet, relevans och vetenskapliga kvalitet. I värderingen av ansökningar kommer särskild vikt att läggas vid:

Projektets vetenskapliga kvalitet:

- Stringens i syfte och problemformulering
- Koherens mellan teori, metod och projektdesign

Projektets kunskapsbidrag:

- Angelägenhet och relevans för utlysningens tre kunskapsintressen.

Projektets genomförbarhet:

- Genomförbarhet under angivna tidsramar
- Sökandes kompetens för att genomföra projektet
- Stödjande forskningsmiljö och vetenskapliga stöd
- Forskningsetisk medvetenhet



Det vetenskapliga rådets beredning och rekommendationer utgör underlag för beslut om medelstillsättning. Det formella beslutet fattas sedan av styrgruppen för Forskarnätverket LIV, vilken består av en representant från varje samverkande lärosäte. Styrgruppen fattar beslut om medelstillsättning i januari 2027.

För mer information:

Niclas Rönnström, ordförande i styrgruppen (niclas.ronnstrom@edu.su.se)